

Załącznik do Zarządzenia nr 8/2024

Dyrektora Zespołu Placówek Oświatowych

w Bobrownikach z dnia 13.03.2024 r

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH W ZESPOLE PLACÓWEK OŚWIATOWYCH W BOBROWNIKACH

Rozdział I

§1 Postanowienia ogólne

1. Standardy Ochrony Małoletnich w Zespole Placówek Oświatowych w Bobrownikach, zwane dalej Standardami, określają:

- 1) zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem placówki lub organizatora, a w szczególności zachowania niedozwolone wobec małoletnich;
- 2) zasady i procedurę podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego;
- 3) procedury i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz w przypadku instytucji, które posiadają takie uprawnienia, osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury „Niebieskiej Karty”;
- 4) zasady przeglądu i aktualizacji Standardów;
- 5) zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu placówki lub organizatora do stosowania Standardów, zasady przygotowania tego personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności;
- 6) zasady i sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim Standardów do zapoznania się z nimi i ich stosowania;

7) osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia;

8) sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego.

2. Ponadto Standardy określają:

1) wymagania dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone;

2) zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet;

3) procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci Internet oraz utrwalonymi w innej formie;

4) zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia.

§ 1.1 Ilećroć w niniejszej Standardach jest mowa o:

1. **szkole, jednostce** – należy rozumieć Zespół Placówek Oświatowych w Bobrownikach;
2. **dyrektorze** – należy rozumieć Dyrektora Zespołu Placówek Oświatowych w Bobrownikach;
3. **pracowniku** – należy rozumieć każdą osobę zatrudnioną na podstawie umowy pracę lub umowy cywilno-prawnej. Osoby pracujące w ZPO w Bobrownikach stanowią pracownicy pedagogiczni i niepedagogiczni
4. **praktykancie** – należy rozumieć osobę odbywającą praktykę zawodową Zespole Placówek Oświatowych w Bobrownikach;
5. **wolontariuszu** – należy rozumieć osobę, która dobrowolnie i świadomie, bez wynagrodzenia angażuje się w pracę na rzecz Zespołu Placówek Oświatowych w Bobrownikach;
6. **dziecku** – należy rozumieć osobę do 18 roku życia, uczęszczającą do Przedszkola Samorządowego lub Publicznej Szkoły Podstawowej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Bobrownikach, przyjętą w toku postępowania rekrutacyjnego, po dopełnieniu wszelkich niezbędnych formalności;
7. **rodzicach** – należy rozumieć rodziców biologicznych dziecka, a także prawnych opiekunów oraz osoby (podmioty) sprawujące pieczę zastępczą nad dzieckiem.

Opiekunem dziecka jest osoba uprawniona do reprezentacji dziecka, w szczególności jego przedstawiciel ustawowy (rodzic/prawny opiekun) lub inna osoba uprawniona do reprezentacji na podstawie przepisów szczegółowych lub orzeczenia sądu;

8. **osobie odpowiedzialnej za Internet** – należy rozumieć pracownika wyznaczonego przez dyrektora sprawującego nadzór nad korzystaniem z Internetu na terenie szkoły przez dzieci oraz za bezpieczeństwo dzieci w Internecie.
9. **danych osobowych dziecka** – należy przez to rozumieć wszelkie informacje umożliwiające identyfikację dziecka;
10. **krzywdzeniu dziecka** – należy przez to rozumieć – każde zamierzone lub niezamierzone działanie oraz zaniechanie działań ze strony osoby dorosłej, które ujemnie wpływa na rozwój fizyczny lub psychiczny dziecka (definicja WHO). Krzywdzenie dzieci to też bezczynność społeczeństwa lub instytucji, a także rezultat takiej bezczynności, który ogranicza równe prawa dzieci i zakłóca ich harmonijny rozwój. Można wyróżnić następujące wymiary zjawiska krzywdzenia dziecka:
 - a. **przemoc psychiczna** – przymus, groźby, obrażanie, wyzywanie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, krzyczenie, wyśmiewanie, lekceważenie, karanie ciszą/milczeniem, izolacja, itd.
 - b. **przemoc fizyczna** – szarpanie, kopanie, popychanie, policzkowanie, przypalanie papierosem, bicie ręką przy użyciu przedmiotów, klaps, stosowanie nadmiernej siły przy przytrzymywaniu dziecka, itd.
 - c. **przemoc seksualna** – gwałt, wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych zachowań seksualnych, przekraczanie granic fizyczności dziecka, dotyk bez jego zgody, itd.
 - d. **przemoc ekonomiczna** – unikanie płacenia alimentów, zakazywanie członkowi rodziny pracy lub edukacji w celu zdobycia zatrudnienia, przywłaszczanie do swoich celów wspólnych środków na utrzymanie rodziny, itd.
 - e. **zaniedbanie** – głodzenie, niedostarczanie odpowiedniej ilości jedzenia, nieodpowiednia higiena lub jej brak, niezgłaszanie się z dzieckiem do lekarza (gdy tego wymaga), brak leczenia mimo zaleceń lekarzy, niedopilnowanie w kwestii edukacji, brak przejawiania zainteresowania w jaki sposób dziecko spędza wolny czas, jakie ma zainteresowania, problemy oraz potrzeby,

- f. **alienacja rodzicielska** – ograniczenie kontaktu i izolowanie dziecka od drugiego rodzica, odcinanie drugiego rodzica od informacji dotyczących dziecka, wymazywanie drugiego rodzica z życia dziecka, niszczenie zdjęć i pamiątek, przedstawianie drugiego rodzica w złym świetle, zakazywanie dziecku swobodnego mówienia i wyrażania miłości do drugiego rodzica;
 - g. **cyberprzemoc** – przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli.
11. **przemoc domowa** – jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:
- a. narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia;
 - b. naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną;
 - c. powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę;
 - d. ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej;
 - e. istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Rozdział II

§2 Zasady bezpiecznej rekrutacji pracowników

1. Zespół Placówek Oświatowych w Bobrownikach zatrudnia osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje do pracy z dziećmi. W przypadku rekrutacji pracownika wymagane są dokumenty informujące o posiadanym wykształceniu, kwalifikacjach zawodowych, przebiegu dotychczasowego zatrudnienia oraz zaświadczenie o niekaralności

2. Dyrektor placówki może prosić kandydata/kandydatkę o przedstawienie referencji od poprzedniego pracodawcy lub o podanie kontaktu do osoby, która takie referencje może wystawić. Podstawą dostarczenia referencji lub kontaktu do byłych pracodawców jest zgoda kandydata/kandydatki. Niepodanie takich danych w świetle obowiązujących przepisów nie powinno rodzić dla tej osoby negatywnych konsekwencji w postaci np. odmowy zatrudnienia wyłącznie w oparciu o tę podstawę.
3. Przed dopuszczeniem pracownika do wykonywania obowiązków związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem lub opieką nad nimi dyrektor sprawdza osobę zatrudnioną w Rejestrze Sprawców Przepływów na Tle Seksualnym.
4. Wydruk z wyżej wymienionego rejestru przechowywany jest w aktach osobowych pracownika lub analogicznej dokumentacji dotyczącej wolontariusza/osoby zatrudnionej w oparciu o umowę cywilnoprawną.
5. Jednym z wymogów zatrudnienia nauczyciela jest przedstawienie przez kandydata zaświadczenia o niekaralności uzyskiwanego z Krajowego Rejestru Karnego (art.10 ust. 8a, pkt.4 Karty Nauczyciela). Nauczyciel nie może być bowiem skazany prawomocnym wyrokiem sądu za umyślne przestępstwo lub przestępstwo skarbowe (art. 10 ust. 5, pkt. 4 Karty Nauczyciela). Z tego względu jeszcze przed zatrudnieniem dyrektor żąda od nauczyciela przedstawienia informacji o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego (art. 10 ust. 8a Karty Nauczyciela). Nie ma takiej konieczności jedynie wówczas, gdy nauczyciel jest ponownie zatrudniany w tej samej szkole, a przerwa w zatrudnieniu nie przekroczyła 3 miesięcy. W przypadku niemożliwości przedstawienia informacji z KRK pracownik zobowiązany jest do złożenia oświadczenia o niekaralności oraz toczących się postępowania przygotowawczych, sądowych i dyscyplinarnych.
6. Każdy pracownik przyjmowany do Zespołu Placówek Oświatowych w Bobrownikach zostaje zapoznany z niniejszymi procedurami.

Rozdział III

§3 Zasady bezpiecznych relacji personel – dziecko

1. Nadrzędnym celem wszelkich działań podejmowanych przez personel placówki jest dbanie o dobro dziecka i jego harmonijnego rozwoju.
2. Personel traktuje każde dziecko z szacunkiem, dbając o jego godność oraz potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie przemocy w jakiegokolwiek formie wobec dziecka.
3. Personel zobowiązany jest przestrzegać obowiązującego prawa oraz wewnętrzne przepisy dotyczące przedszkola i szkoły w tym zakresie. Zasady tworzenia bezpiecznych relacji z dziećmi obowiązują wszystkich pracowników, stażystów oraz wolontariuszy i są potwierdzone przez podpisanie odpowiedniego oświadczenia.
4. Zasady bezpiecznych relacji z dzieckiem określają, jakie zachowania są niedozwolone w pracy z dziećmi i zobowiązują do bezwzględnego ich przestrzegania.

§3.1 Zasady bezpiecznych relacji są dostosowane do realiów funkcjonowania szkoły i dotyczą następujących obszarów:

1.Kontakt fizyczny pracownika z dzieckiem, który jest dopuszczalny może przybierać następujące formy:

- a. pomoc w czynnościach samoobsługowych dzieciom przedszkolnym,
- b. odprowadzenie do świetlicy,
- c. w zajęciach sportowo-rekreacyjnych,
- d. czynnościach pielęgnacyjnych, higienicznych dzieci młodszych,
- e. reagowanie na potrzeby emocjonalne szczególnie dziecka młodszego np. poprzez przytulenie się do dorosłego, itp.; kontakty tego typu są dozwolone w obecności osób trzecich, przestrzeniach otwartych, pomieszczeniach monitorowanych, co w razie wątpliwości służyć powinno ich obiektywizacji,
- f. stanowcze interwencje wychowawcze prowadzone w bezpośrednim kontakcie fizycznym są dopuszczalne w sytuacjach zagrożenia życia i zdrowia dotyczących: konfliktów pomiędzy podopiecznymi (rozdzielenie zwaśnionych, przytrzymanie, obezwładnienie), działań z zakresu pomocy przedmedycznej (działania ratunkowe związane z udzieleniem pierwszej pomocy), zagrożenia lub paniki spowodowanej czynnikami zewnętrznymi (pożar, intensywne zjawiska atmosferyczne, niebezpieczne zachowania osób trzecich itp.).

2. **Niedopuszczalne są intencjonalne zachowania wzbudzające poczucie zagrożenia lub noszące znamiona:**

- **przemocy fizycznej** (np. popychanie, uderzanie, wykręcanie rąk, duszenie, kopanie, szarpanie, spoliczkowanie, etc...),
- **erotyzowania relacji** (flirt, dwuznaczny żart, rozmowa czy choćby wyzywające spojrzenie),
- **seksualizacji relacji** (obcowanie płciowe i inne czynności seksualne);

3. **Komunikacja werbalna** z dzieckiem pozbawiona akcentów wrogich, arogancko – agresywnych, złośliwie – ironicznych, wulgarnych nie może:

- a. wzbudzać w dziecku poczucia zagrożenia (groźby, wyzwiska, krzyk);
- b. obniżać, niszczyć poczucia wartości (np. wyzwiska, krzyk, negatywne ocenianie, reakcja nieadekwatna do sytuacji, wzbudzanie poczucia winy),
- c. upokarzać (publiczne wyszydzanie, naigrywanie się, ośmieszanie),
- d. naruszać granic (nie zachowywanie odpowiedniego dystansu, obcesowość, podteksty o charakterze erotycznym),

4. **Równe traktowanie** polegające na obdarzaniu taką samą troską i uwagą wszystkie dzieci, co oznacza, że niedozwolone jest:

- a. wyłączenie skupianie uwagi na wybranych dzieciach z jednoczesnym ignorowaniem potrzeb innych,
- b. nieuzasadnione dawanie przywilejów tylko wybranym i pozbawianie ich pozostałych,
- c. nierówne i niesprawiedliwe przydzielanie zadań – nieadekwatne do możliwości i wieku,
- d. zwalnianie z wykonywania obowiązków – w nieuzasadnionych sytuacjach,
- e. godzenie się, brak reakcji na nieformalną hierarchię grupową,
- f. dominacja w grupie przez negatywne jednostki, ustalanie przez nie i wdrażanie nieformalnych zasad,
- g. przyzwolenie na wykorzystywanie młodszych i słabszych wychowanków przez silniejszych;

5. **Kontakty bezpośrednie i online** z dzieckiem poza szkołą powinny być:

- a. wcześniej omówione w gronie kadry zespołu, mieć zaakceptowany plan, cel;
- b. ściśle powiązane z wykonywaniem obowiązków służbowych, opiekuńczo-wychowawczych;

- c. dokumentowane (zapisy w dokumentacji pracy dydaktycznej i wychowawczej, możliwość wykonania kopii/wydruku korespondencji mailowej, sms-owej, zapisów na portalach społecznościowych);
- d. odbywać się w miarę możliwości z wykorzystaniem sprzętu służbowego;
- e. niedopuszczalne jest utrzymywanie takich kontaktów z dzieckiem celem zaspokojenia przez dorosłego własnych potrzeb społecznych lub emocjonalnych, namawiania do zachowań niezgodnych z prawem, dających poczucie bycia faworyzowanym, wyróżnianym.

6. Transport, przemieszczanie się i warunki noclegowe:

- a. organizacja „bezpiecznej drogi do i ze szkoły” z uwzględnieniem wieku, poziomu dojrzałości społecznej i samodzielności dziecka;
- b. organizacja transportu, noclegu poza szkołą powinna być uzasadniona (np. wyjazd na wycieczkę szkolną lub wakacyjny);
- c. opieka nad dziećmi w sytuacjach wyjazdowych (np. wyjazd wakacyjny, itp.) zapewniona przez więcej niż jedną osobę;
- d. przy organizacji noclegu i zakwaterowania brane pod uwagę jest pokrewieństwo, relacje i płeć podopiecznych.

7. Czynności higieniczno-pielęgnacyjne:

- a. mają służyć przede wszystkim higienie osobistej i zdrowiu,
- b. wykonywane w odpowiednich warunkach zapewniających uszanowanie intymności w tego typu czynnościach,
- c. niedozwolone są zachowania obcesowe naruszające prywatność i intymność,
- d. aktywność pracownika powinna być poprzedzona zgodą rodziców, a jej zasadność powinna być uzależniona od stopnia samodzielności dziecka i wcześniej z nim omówiona,
- e. ingerencje w sytuacjach wychowawczo wątpliwych powinny być stopniowalnie poprzedzone kontaktem słownym, odbywać się w miarę możliwości w obecności osób trzecich i być jednoznacznie uzasadnione (zagrożenie dobra lub bezpieczeństwa dziecka, grupy).

- 8. **Dyscyplinowanie dziecka** definiowane jako narzędzie „informacji zwrotnej”, komunikujące dzieciom, że ich postawa w danej sytuacji nie jest właściwa, sprzeczna z oczekiwaniami i/lub nieefektywna. Dyscyplina ma pobudzać do uczenia się, a nie powodować krzywdę dziecka; wiąże się ze stawianiem granic, kształtowaniem trwałego systemu wartości, adekwatnego poziomu samooceny oraz umiejętności podejmowania trafnych decyzji. Niedopuszczalne są wszelkie formy dyscyplinowania mające na celu upokorzenie, poniżenie oparte na wykorzystywaniu przewagi:

- a. fizycznej (agresja, stosowanie kar fizycznych, środków przymusu bezpośredniego, krępowanie, izolowanie; uniemożliwianie realizacji podstawowych potrzeb fizjologicznych – pozbawianie snu, pokarmu, ekspozycja na zimno, ciepło itp.; prace fizyczne nieadekwatne do możliwości, dopuszczanie się zachowań o charakterze seksualnym),
 - b. psychicznej (dominacja poprzez krzyk, groźby, wzbudzanie poczucia winy, naruszanie poczucia własnej wartości, lekceważenie potrzeb psychicznych np. bezpieczeństwa, przynależności, miłości, symulacje wzbudzające strach i obawy o życie własne i rodziny).
6. W celu obiektywizacji zgłaszanych sytuacji problemowych w szkole funkcjonuje monitoring wizyjny terenu zewnętrznego oraz pomieszczeń wewnętrznych.
 7. Sposób wykorzystywania zapisów monitoringu określają procedury wewnętrzne zawarte w Statucie Przedszkola Samorządowego oraz Statucie szkoły Podstawowej w Bobrownikach.

Rozdział IV

§4 Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci

1. Pracownicy szkoły posiadają wiedzę i w ramach wykonywanych obowiązków zwracają uwagę na czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci. Przykładowe czynniki wskazujące jak rozpoznać przemoc wobec dziecka określa załącznik nr 7.
2. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka, dyrektor lub wyznaczeni przez dyrektora pracownicy szkoły, podejmują rozmowę z rodzicami, przekazując informacje na temat dostępnej oferty wsparcia i motywują ich do przyjęcia pomocy.
3. Pracownicy monitorują poprzez codzienne obserwacje, rozmowy z dzieckiem, rodzicami, innymi pracownikami oraz instytucjami wspomagającymi ochronę dziecka sytuację i dobrostan dziecka, aż do stwierdzenia braku jakichkolwiek czynników ryzyka.

Rozdział V

§5 Procedury interwencji w przypadku krzywdzenia dziecka

§5.1 W przypadku uzyskania przez pracownika szkoły/ przedszkola informacji, że dziecko jest krzywdzone, pracownik ma obowiązek sporządzenia notatki

służbowej i przekazania uzyskanej informacji dyrektorowi placówki, a w razie jego nieobecności jednemu z koordynatorów wdrażania SOM (pedagog, psycholog szkolny).

1. Dyrektor placówki lub pedagog/psycholog wzywa rodziców dziecka na rozmowę o podejrzeniu jego krzywdzenia.
2. Dyrektor szkoły lub koordynator sporządza opis sytuacji szkolnej i rodzinnej dziecka na podstawie rozmów z dzieckiem, nauczycielami, wychowawcą i rodzicami oraz plan pomocy dziecku.
3. Plan pomocy dziecku powinien zawierać wskazania dotyczące:
 - a) podjęcia działań w celu zapewnienia dziecku bezpieczeństwa, w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej instytucji:
 - b) wsparcia, jakie instytucja zaoferuje dziecku;
 - c) skierowania dziecka do specjalistycznej placówki pomocy dziecku, jeśli istnieje taka potrzeba.

§5.2 W przypadkach bardziej skomplikowanych (dotyczących wykorzystywania seksualnego oraz znęcania się fizycznego i psychicznego o dużym nasileniu) dyrektor powołuje **Zespół Interwencyjny**, w skład którego wchodzi: pedagog, psycholog, wychowawca dziecka, dyrektor, inni pracownicy posiadający wiedzę o krzywdzeniu dziecka lub o dziecku.

1. Zespół Interwencyjny sporządza plan pomocy dziecku, spełniający wymogi określone w § 5.1 pkt 3 Standardów, na podstawie opisu sporządzonego przez dyrektora szkoły lub koordynatora oraz innych, uzyskanych przez członków zespołu, informacji.
2. W przypadku, gdy podejrzenie krzywdzenia zgłosili rodzice dziecka, powołanie Zespołu Interwencyjnego jest obligatoryjne. Zespół przeprowadza rozmowę informacyjno-wyjaśniającą z rodzicami dziecka. Może on zaproponować rodzicom zdiagnozowanie zgłaszanego zdarzenia w zewnętrznej, bezstronnej instytucji. Ze spotkania sporządza się protokół (wzór notatki ze spotkania określa załącznik nr 4 do niniejszych Standardów).

§5.3 Plan pomocy dziecku jest przedstawiany rodzicom przez dyrektora placówki lub koordynatora z zaleceniem współpracy w jego realizacji.

1. Dyrektor lub koordynator informuje rodziców o obowiązku szkoły/przedszkola zgłoszenia podejrzenia krzywdzenia dziecka do odpowiedniej instytucji.

2. Po poinformowaniu rodziców przez dyrektora/pedagoga/psychologa – zgodnie z punktem poprzedzającym – dyrektor szkoły składa zawiadomienie:
 - a) o podejrzeniu przestępstwa do prokuratury lub policji właściwej ze względu na miejsce popełnienia przestępstwa
 - b) lub wniosek o wgląd w sytuację rodziny do Sądu Rejonowego Wydziału Rodzinnego i Spraw Nieletnich w Rykach,
 - c) lub przesyła formularz „**Niebieska Karta – A**” do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego w Rykach.
3. Dalszy tok postępowania leży w kompetencjach instytucji wskazanych w punkcie poprzedzającym.
4. W przypadku, gdy podejrzenie krzywdzenia zgłosili rodzice dziecka, a podejrzenie to nie zostało potwierdzone, należy o tym fakcie poinformować rodziców dziecka na piśmie.
5. Z przebiegu interwencji sporządza się **Kartę Interwencji**, której wzór stanowi załącznik nr 1 do niniejszych Standardów. Kartę załącza się do akt osobowych dziecka.
6. Wszyscy pracownicy szkoły i inne osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych uzyskały informacje o krzywdzeniu dziecka lub informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania ich w tajemnicy, wyłączając te, które muszą zostać przekazane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.

§5.4 Procedura interwencji w sytuacji krzywdzenia dziecka w szkole/przedszkolu przez pracownika szkoły

1. Zgłoszenie o krzywdzeniu dziecka przez pracownika w szkole/przedszkolu należy kierować do Dyrektora Zespołu Placówek Oświatowych w Bobrownikach.
2. Dyrektor zapoznaje się z okolicznościami zdarzenia, prowadzi rozmowę wyjaśniającą z pracownikiem szkoły podejrzanym o krzywdzenie, z dzieckiem (w obecności psychologa) oraz jego rodzicami. Odsuwa pracownika od bezpośredniej pracy z dziećmi do czasu wyjaśnienia zdarzenia.
3. Dyrektor placówki może włączyć w rozmowy wyjaśniające pedagoga szkolnego i wychowawcę.
4. Wszystkie czynności dokumentowane są protokołem, który składa się z wyjaśnień uczestników postępowania.
5. W przypadku potwierdzenia podejrzenia, że fakt krzywdzenia (znęcanie fizyczne, psychiczne, molestowanie i wykorzystywanie seksualne) miał miejsce, dyrektor placówki wszczyna postępowanie zmierzające do

ukarania pracownika karą porządkową lub dyscyplinarną (powiadomienie prokuratury, skierowanie sprawy do Komisji Dyscyplinarnej).

§5.5 Procedura interwencji w sytuacji krzywdzenia dziecka w szkole/przedszkolu przez rówieśników

1. Osoba podejrzewająca krzywdzenie dziecka w szkole przez rówieśników lub krzywdzone dziecko zgłasza problem do wychowawcy klasy lub do pedagoga/psychologa szkolnego;
2. Wychowawca wraz z pedagogiem/psychologiem przeprowadza rozmowę z osobą poszkodowaną oraz z dzieckiem/dziećmi oskarżonymi o krzywdzenie kolegi bądź koleżanki. Po przeprowadzeniu takich rozmów wychowawca wraz z pedagogiem/psychologiem opracowuje **Plan Pomocowy** dziecku – ofierze i dziecku – sprawcy, by wyeliminować zachowania niepożądane w grupie.;
3. W przypadku bardziej skomplikowanym pedagog/psycholog szkolny zgłasza problem do dyrektora placówki;
4. Dyrektor powołuje **Zespół Konsultacyjny**, w skład którego mogą wchodzić: wychowawca, pedagog, psycholog, dyrektor szkoły oraz inni nauczyciele, pracownicy szkoły/ przedszkola, którzy znają problem i mogą przyczynić się do jego rozwiązania.

§5.6 Procedura postępowania wobec ucznia – sprawcę czynu karalnego lub przestępstwa

1. Nauczyciel niezwłocznie powiadamia o zdarzeniu dyrektora placówki.
2. Dyrektor ustala okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia.
3. Powiadamia rodziców ucznia – sprawcy.
4. Niezwłocznie powiadamia policję.
5. Zabezpiecza ewentualne dowody przestępstwa, (np. ostre przedmioty, przedmioty pochodzące z kradzieży).

§5.7 Procedura postępowania wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karalnego

1. O zaistniałym zdarzeniu należy niezwłocznie powiadomić Dyrektora ZPO w Bobrownikach.
2. Osoby wyznaczone przez dyrektora udzielają wymaganej pierwszej pomocy przedmedycznej, a w razie konieczności wzywają pogotowie ratunkowe.
3. Dyrektor powiadamia rodziców ucznia.
4. Osoba będąca świadkiem zdarzenia zabezpiecza ewentualne dowody przestępstwa, (np. ostre przedmioty, przedmioty pochodzące z kradzieży).

5. Dyrektor niezwłocznie wzywa policję w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia.

W przypadku znalezienia na terenie ZPO w Bobrownikach broni, materiałów wybuchowych, innych niebezpiecznych substancji lub przedmiotów, należy zapewnić bezpieczeństwo przebywającym tu osobom, uniemożliwić dostęp osób postronnych do tych przedmiotów i wezwać policję – tel. 997 lub 112.

§5.8 Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia faktu kradzieży przez ucznia

1. Nauczyciel/wychowawca ustala okoliczności kradzieży przez ucznia.
2. Zawiadamia o zdarzeniu pedagoga/psychologa szkolnego.
3. Prowadzi we współpracy z pedagogiem/psychologiem postępowanie wyjaśniające z zachowaniem nietykalności osobistej.
4. Wzywa rodziców sprawcy. Po rozmowie sporządza notatkę o zaistniałym incydencie, którą podpisują rodzice.
5. W oparciu o Statut Szkoły, dyrektor wspólnie z wychowawcą ustala sankcje wobec ucznia i przekazuje rodzicom informację na temat wyciągniętych konsekwencji w stosunku do jego dziecka.
6. Sprawca podejmuje zadośćuczynienie poszkodowanemu w kradzieży.

§5.9 Procedura postępowania wobec ucznia w przypadku zachowań agresywnych

1. Rozmowa wyjaśniająca prowadzona przez nauczyciela lub wychowawcę. Wspólne poszukiwanie sposobu naprawy sytuacji.
2. Powiadomienie rodziców.
3. Jeśli zachowania agresywne powtarzają się, pedagog/psycholog proponuje formy wsparcia i zawiera z uczniem kontrakt.
4. W przypadku kolejnego zachowania agresywnego wezwanie rodziców i poinformowanie o konsekwencjach, w oparciu o Statut Szkoły/Przedszkola, w tym możliwości obniżenia zachowania do nagannego dla uczniów z klas 4-8.
5. Jeśli nieprawidłowe relacje ucznia z rówieśnikami nadal się utrzymują, wychowawca przy współpracy z pedagogiem, psychologiem w porozumieniu z rodzicami dziecka kieruje ucznia na badania specjalistyczne poza szkołą.
6. W przypadku powtarzających się zdarzeń, które wskazują na nieskuteczność podjętych działań, dyrektor szkoły w porozumieniu

z pedagogiem /psychologiem i wychowawcą, kieruje wniosek do Sądu Rodzinnego o wgląd w sytuację rodzinną dziecka.

7. W każdym przypadku, gdy konflikt dotyczy agresora i ofiary, wychowawca/psycholog/pedagog – oprócz konsekwencji wobec agresora – zobowiązany jest do udzielenia wsparcia zarówno ofierze jak i agresorowi.
8. W zależności od stopnia zachowań agresywnych ucznia, można ominąć kolejne kroki procedury i zastosować działania adekwatne do stopnia nieprzestrzegania przez ucznia regulaminu szkoły.
9. W przypadku rażącego naruszenia szkolnego prawa, sytuacji niebezpiecznych dla zdrowia i życia, zwołuje się Zespół Konsultacyjny, który opracowuje jednolite strategie działań.

§5.10 Procedura postępowania w przypadku cyberprzemocy i stalkingu

1. W przypadkach wystąpienia incydentu naruszenia bezpieczeństwa, zwłaszcza wobec naruszenia prawa, placówkę cechuje otwartość w działaniu, identyfikacja problemu — określenie szkodliwych lub niezgodnych z prawem zachowań – i jego rozwiązywanie adekwatnie do poziomu zagrożenia, jakie zaistniało w szkole.
2. Dyrektor oraz nauczyciele w swoich działaniach uwzględniają kontekst indywidualnych przypadków, szkolne i środowiskowe tło oraz reagują adekwatnie do poziomu odpowiedzialności i winy dziecka.
3. Informacja o tym, że w szkole doszło do cyberprzemocy, może pochodzić z różnych źródeł i może być anonimowa. Osobą zgłaszającą fakt prześladowania może być poszkodowany uczeń, jego rodzice lub inni uczniowie – świadkowie zdarzenia, nauczyciele oraz pracownicy niepedagogiczni.

§5.11 Procedura postępowania w przypadku ujawnienia cyberprzemocy i stalkingu:

1. ustalenie okoliczności zdarzenia: rodzaj materiału, sposób jego rozpowszechniania, ustalenie sprawcy oraz świadków zdarzenia;
2. poinformowanie o fakcie dyrektora oraz pedagoga/psychologa szkolnego;
3. włączenie nauczyciela informatyki, szczególnie na etapie zabezpieczania dowodów i ustalania tożsamości sprawcy (należy zanotować datę i czas otrzymania materiału, treść wiadomości oraz, jeśli to możliwe, dane nadawcy, adres użytkownika, adres e-mail, numer telefonu komórkowego, adres strony www, na której ukazały się szkodliwe treści, itp. – tak zabezpieczone dowody są materiałem, z którym powinny zapoznać się wszystkie zaangażowane osoby). Należy bezwzględnie skontaktować się z policją – zgodnie z kodeksem polskiego prawa, które mówi o obowiązku zawiadamiania o przestępstwie;

4. jeśli sprawca jest uczniem należy przeprowadzić rozmowę w celu ustalenia okoliczności oraz przyczyn zajścia oraz poszukania rozwiązania sytuacji konfliktowej;
5. w przypadku, gdy w zdarzeniu brała udział większa grupa uczniów, należy przeprowadzić rozmowę ze wszystkimi z osobna, zaczynając od lidera grupy. Nie należy konfrontować sprawcy i ofiary cyberprzemocy;
6. należy powiadomić o zdarzeniu rodziców sprawcy i opracować wspólny plan działania, do którego zobowiązany jest uczeń, objąć sprawcę opieką psychologiczno-pedagogiczną;
7. zastosowanie środków dyscyplinarnych wobec ucznia-sprawcy, w oparciu o Statut Szkoły;
8. podjęcie działania wobec ofiary cyberprzemocy – wsparcie psychiczne i monitoring sytuacji ucznia;
9. w sytuacji, gdy przypadek cyberprzemocy wymaga założenia sprawy sądowej, szkoła powinna powiadomić o takiej ewentualności rodziców ofiary oraz ucznia, chronić świadków cyberprzemocy, zapewnić im dyskrecję i poufność postępowania;
10. sporządzanie dokumentacji z zajścia przez pedagoga/psychologa szkolnego;
11. powiadomienie Sądu Rodzinnego, jeżeli zaistniałego przypadku cyberprzemocy nie można rozwiązać przy użyciu środków wychowawczych jakimi dysponuje placówka.

§6 W ramach współpracy szkoły z policją mogą być organizowane:

1. spotkania pedagogów/psychologów szkolnych, nauczycieli, dyrektora szkoły i przedszkola, rodziców z zaproszonymi specjalistami ds. nieletnich dotyczące zagrożeń cyberprzemocą w środowisku lokalnym;
2. spotkania młodzieży szkolnej z udziałem policjantów m.in. na temat odpowiedzialności nieletnich za popełniane czyny karalne, na temat zasad bezpieczeństwa oraz sposobów unikania zagrożeń związanych z cyberprzemocą;
3. wspólny udział (szkoły i policji) w programach profilaktycznych, związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom oraz zapobieganiem przemocy/cyberprzemocy i przestępczością nieletnich.

Rozdział VI

§7 Zasady ochrony wizerunku i danych osobowych dziecka

§7.1 Dane osobowe dziecka podlegają ochronie na zasadach określonych w przepisach prawa oraz wewnętrznych procedurach bezpieczeństwa ochrony danych osobowych.

1. Pracownik szkoły ma obowiązek zachowania w tajemnicy danych osobowych i innych informacji, które przetwarza oraz zachowania w tajemnicy sposobów zabezpieczenia danych osobowych przed nieuprawnionym dostępem.
2. Dane osobowe dziecka są udostępniane wyłącznie osobom i podmiotom uprawnionym na podstawie odrębnych przepisów.
3. Pracownik szkoły jest uprawniony do przetwarzania danych osobowych dziecka i udostępniania tych danych w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego powołanego w trybie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

§7.2 Pracownik szkoły/przedszkola może wykorzystać informacje o dziecku w celach szkoleniowych lub edukacyjnych wyłącznie z zachowaniem anonimowości dziecka oraz w sposób uniemożliwiający identyfikację dziecka.

1. Pracownik szkoły/przedszkola nie udostępnia przedstawicielom mediów informacji o dziecku ani jego rodzicach.
2. Pracownik szkoły/ przedszkola, w wyjątkowych i uzasadnionych sytuacjach, może skontaktować się z opiekunem dziecka i zapytać go o zgodę na podanie jego danych kontaktowych przedstawicielom mediów. W przypadku wyrażenia zgody, pracownik szkoły/ przedszkola podaje przedstawicielowi mediów dane kontaktowe do rodzica dziecka.
3. Pracownik szkoły/ przedszkola nie kontaktuje przedstawicieli mediów z dziećmi.
4. Pracownik szkoły/przedszkola nie wypowiada się w kontakcie z przedstawicielami mediów o sprawie dziecka lub jego opiekuna. Zakaz ten dotyczy także sytuacji, gdy pracownik szkoły jest przeświadczony, iż jego wypowiedź nie jest w żaden sposób utrwalona.
5. Pracownik szkoły/ przedszkola, w wyjątkowych i uzasadnionych sytuacjach, może wypowiedzieć się w kontakcie z przedstawicielami mediów o sprawie dziecka lub jego opiekuna – po wyrażeniu pisemnej zgody przez rodzica dziecka.

§7.3 Szkoła / przedszkole, uznając prawo dziecka do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę wizerunku dziecka.

1. Wychowawcy grup przedszkolnych i klas szkolnych uzyskują pisemne zgody rodziców na utrwalanie wizerunku dzieci w formie zdjęć lub filmów oraz publikowanie ich na stronie internetowej placówki, w mediach społecznościowych i lokalnej prasie.
2. Pracownikowi szkoły/przedszkola nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku dziecka (filmowania, fotografowania) na terenie jednostki bez pisemnej zgody rodzica dziecka.
3. W celu uzyskania zgody rodzica dziecka na utrwalanie wizerunku dziecka, pracownik szkoły/przedszkola może skontaktować się z rodzicem dziecka i ustalić procedurę uzyskania zgody. Niedopuszczalne jest podanie przedstawicielowi mediów danych kontaktowych do rodzica dziecka – bez jego wiedzy i zgody.
4. Jeżeli wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda rodziców na utrwalanie wizerunku dziecka nie jest wymagana.
5. Upublicznianie przez pracownika szkoły wizerunku dziecka utrwalonego w jakiegokolwiek formie (fotografia, nagranie audio-video) wymaga pisemnej zgody rodzica dziecka.
6. Przed utrwaleniem wizerunku dziecka należy poinformować rodziców, gdzie i w jakim kontekście jego wizerunek będzie wykorzystywany.
7. Przed zrobieniem zdjęcia i publikacją należy również zapytać o zgodę samego ucznia. Rodzic ma prawo wycofać swoją zgodę w każdym momencie trwania roku szkolnego, bez wskazywania uzasadnienia swojej decyzji.

Rozdział VII

§8 Zasady dostępu uczniów do Internetu

- 1.Szkoła, zapewniając uczniom dostęp do Internetu, jest zobowiązana podejmować działania zabezpieczające uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju.
- 2.Na terenie szkoły dostęp dziecka do Internetu możliwy jest pod nadzorem nauczyciela na zajęciach edukacyjnych.
- 3.Nauczyciel czuwa nad bezpieczeństwem korzystania z Internetu przez dzieci podczas lekcji.
- 4.Szkoła zapewnia stały dostęp do materiałów edukacyjnych dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu.

5.Szkoła organizuje spotkania i lekcje w zakresie bezpieczeństwa w sieci oraz kładzie nacisk na budowanie świadomości uczniów o zagrożeniach w Internecie.

6.Podczas korzystania przez uczniów i nauczycieli z Internetu zabronione jest przeglądanie treści wulgarnych, zawierających przemoc oraz logowanie się na portale społecznościowe, zgodnie z wewnętrznym regulaminem pracowni komputerowej.

7.Wyznaczony pracownik szkoły przydziela każdemu dziecku indywidualny login i hasło, umożliwiające korzystanie z Internetu na terenie szkoły. Pracownik informuje ucznia o konieczności zachowania loginu i hasła w tajemnicy.

8. Bezpieczeństwo uczniów podczas korzystania z Internetu w Zespole Placówek Oświatowych w Bobrownikach zapewnia Ogólnopolska Sieć Edukacyjna (OSE). Operatorem OSE jest Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa – Państwowy Instytut Badawczy „NASK”, nadzorowany przez Ministra Cyfryzacji.

9. Uwarunkowania prawne funkcjonowania usługi bezpieczeństwa – Ustawa o Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej z dnia 27 października 2017r.,pkt.3 – przewiduje świadczenie szkole przez operatora OSE usług bezpieczeństwa teleinformatycznego, obejmujących ochronę przed szkodliwym oprogramowaniem, monitorowanie zagrożeń bezpieczeństwa sieciowego oraz przeciwdziałanie dostępowi do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla prawidłowego rozwoju uczniów.

10.NASK monitoruje zagrożenia i przypadki naruszeń bezpieczeństwa użytkowników sieci OSE wykrywane przez systemy bezpieczeństwa OSE.

11. Usługi bezpieczeństwa OSE, w tym bezpieczny Internet OSE, oparte są na zaawansowanych systemach technologicznych, które w sposób automatyczny wykonują wszystkie operacje monitoringu i kontroli ruchu sieciowego.

12.Odpowiednie procedury i mechanizmy działania wyżej wymienionych systemów zapewniają pełną poufność i bezpieczeństwo przetwarzania danych.

Rozdział VIII

§9 Monitorowanie stosowania Standardów Ochrony Małoletnich

1. Dyrektor placówki wyznacza osoby odpowiedzialne za monitorowanie realizacji niniejszych Standardów w przedszkolu i szkole. Są to **pedagog szkolny i psycholog szkolny**.
2. Osoby, o których mowa w punkcie poprzedzającym, są odpowiedzialne za monitorowanie realizacji Standardów, za reagowanie na sygnały naruszania ich oraz za proponowane zmiany w Standardach.
3. Osoby, o których mowa w pkt. 1 niniejszego paragrafu, przeprowadzają wśród pracowników szkoły oraz rodziców 1 raz w roku szkolnym ankietę monitorującą poziom realizacji Standardów.
4. W ankiecie pracownicy szkoły mogą proponować zmiany oraz wskazywać naruszanie Standardów w szkole/przedszkolu.
5. Psycholog lub pedagog szkolny dokonuje opracowania wypełnionych przez pracowników ankiet. Sporządza na tej podstawie raport z monitoringu, który następnie przekazuje dyrektorowi placówki.
6. Dyrektor wprowadza do Standardów niezbędne zmiany i ogłasza pracownikom szkoły oraz rodzicom nowe ich brzmienie.
7. Podczas zebrań rady pedagogicznej dyrektor placówki, pedagog/psycholog szkolny mają prawo przypominać pracownikom o obowiązujących procedurach oraz zasadach.

Rozdział IX

§10 Przepisy końcowe

1. Standardy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.
2. Ogłoszenie następuje w sposób dostępny dla pracowników szkoły i przedszkola oraz rodziców poprzez opublikowanie ich treści na stronie internetowej szkoły. Wychowawcy przedstawiają ich treść na zebraniach z rodzicami.
3. Wykaz załączników do Standardów Ochrony Małoletnich w Zespole Placówek Oświatowych w Bobrownikach.
 1. **Załącznik nr 1** – Wzór – Karta interwencji.
 2. **Załącznik nr 2** – Wzór – Ankieta Monitoringu Standardów.
 3. **Załącznik nr 3** – Wzór – Oświadczenie o niekaralności.
 4. **Załącznik nr 4** – Wzór – Notatka służbowa.
 5. **Załącznik nr 5** – Wzór – Oświadczenie pracownika o zapoznaniu się ze Standardami Ochrony Małoletnich.

6. **Załącznik nr 6** – Wykaz telefonów i adresów służb pomocowych.
Załącznik nr 7 – Jak rozpoznać przemoc wobec dziecka ?
7. **Załącznik nr 8** – Wytyczne dotyczące utrwalania wizerunku dziecka.
8. **Załącznik nr 9** – Procedura Niebieskiej Karty.

Załącznik nr 1 do *Standardów Ochrony Małoletnich w Zespole Placówek Oświatowych w Bobrownikach*

KARTA INTERWENCJI

Załącznik nr 2 do *Standardów Ochrony Małoletnich w Zespole Placówek Oświatowych w Bobrownikach*

Monitorowanie standardów – ankieta

	Tak	Nie
1. Czy znasz standardy, które mają na celu ochronę dzieci przed krzywdzeniem?		
2. Czy zapoznałeś się z dokumentem Standardy Ochrony Małoletnich w ZPO w Bobrownikach?		
3 Czy potrafisz rozpoznawać symptomy krzywdzenia dzieci?		
4. Czy wiesz, jak reagować na krzywdzenie dzieci?		
5. Czy zdarzyło Ci się zaobserwować naruszenie zasad zawartych w Standardach przez pracownika pedagogicznego szkoły?		
6.Czy zdarzyło Ci się zaobserwować naruszenie zasad zawartych w Standardach przez pracownika niepedagogicznego szkoły?		
6.Czy masz jakieś uwagi/poprawki/sugestie dotyczące Standardów Ochrony Małoletnich w ZPO w Bobrownikach?		

Załącznik nr 3 do *Standardów Ochrony Małoletnich w Zespole Placówek Oświatowych w Bobrownikach*

Wzór – Oświadczenie o niekaralności

Oświadczenie

Ja, legitymująca/y się dowodem osobistym o nr oświadczam, że nie byłam/nie byłem skazana/skazany za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności i przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego i nie toczy się przeciwko mnie żadne postępowanie karne ani dyscyplinarne w tym zakresie.

Bobrowniki, dnia

.....

/czytelny podpis/

Załącznik nr 4 do *Standardów Ochrony Małoletnich w Zespole Placówek Oświatowych w Bobrownikach*

.....

/ miejscowość, data/

NOTATKA SŁUŻBOWA

Dnia

W.....

/miejsce/

o godzinie odbyło się spotkanie w którym uczestniczyli:

1.
2.
3.

Tematyka spotkania dotyczyła:

.....
.....

.....
.....
.....
.....

Ustalono:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....

/podpis, stanowisko służbowe/

Załącznik nr 5 do *Standardów Ochrony Małoletnich w Zespole Placówek Oświatowych w Bobrownikach*

Wzór. – Oświadczenie pracownika o zapoznaniu się ze Standardami Ochrony Małoletnich w Zespole Placówek Oświatowych w Bobrownikach

....., dnia

/imię i nazwisko/

.....

/stanowisko/

OŚWIADCZENIE

Ja niżej podpisana/podpisany oświadczam, że zapoznałam/zapoznałem się ze Standardami Ochrony Małoletnich w Zespole Placówek Oświatowych w Bobrownikach i przyjmuję je do realizacji.

.....

/ czytelny podpis/

**Załącznik nr 6 do Standardów Ochrony Małoletnich w Zespole Placówek
Oświatowych w Bobrownikach**

WYKAZ WAŻNYCH NUMERÓW TELEFONÓW I ADRESÓW

- **Telefon Zaufania** – 19 288 (linia dostępna od poniedziałku do piątku w godz. 20:00 – 08:00; w soboty, niedziele i święta – całodobowo);
- **Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”** – tel. 800 120 002 (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu) oraz e-mail: niebieskalinia@niebieskalinia.info;
- **Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” Instytutu Psychologii Zdrowia** – tel. (22) 668 70 00 oraz 116 123 (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu);
- **Fundacja Feminoteka** – Telefon przeciwpromocowy dla kobiet doświadczających przemocy (w tym kobiet transseksualnych) – tel. 888 88 33 88 (telefon czynny od poniedziałku do piątku w godz. 11 – 19);
- **Centrum Praw Kobiet** – tel. 800 107 777 (telefon interwencyjny czynny całą dobę; po połączeniu należy wybrać 1 i potem 3);
- **Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę** – Telefon zaufania dla Dzieci i Młodzieży – tel. 116 111 (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu) oraz Telefon dla rodziców i nauczycieli, którzy potrzebują wsparcia i informacji w zakresie przeciwdziałania i pomocy psychologicznej Dzieciom przeżywającym kłopoty i trudności takie jak: agresja i przemoc w szkole – tel. 800 100 100 (linia czynna od poniedziałku do piątku, w godz. 12 – 15);
- **Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka** – tel. 800 12 12 12 (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu);
- **Anonimowa Policyjna Linia Specjalna „Zatrzymaj Przemoc”** – tel. 800 120 148 – (bezpłatna linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu);
- **Linia wsparcia psychologicznego Polskiego Czerwonego Krzyża** – tel. (22) 230 22 07 (linia dostępna od poniedziałku do piątku w godz. 16 – 20);
- **Bezpłatna aplikacja mobilna „Twój parasol”** – <https://twojparasol.com/>.

Załącznik nr 7 do Standardów Ochrony Małoletnich w Zespole Placówek Oświatowych w Bobrownikach

Jak rozpoznać przemoc wobec dziecka ?

Występowanie pojedynczego symptomu nie zawsze mówi o tym, że dziecko doświadcza przemocy. Jeśli jednak symptom powtarza się, bądź występuje ich kilka równocześnie z dużym prawdopodobieństwem można określić, że mamy do czynienia z krzywdzeniem dziecka.

Zareaguj, gdy:

- dziecko jest często brudne, nieprzyjemnie pachnie,
- dziecko kradnie jedzenie, pieniądze itp.,
- dziecko żebrze,
- dziecko jest głodne,
- dziecko nie otrzymuje potrzebnej mu opieki medycznej, szczepień, okularów itp.,
- dziecko nie ma odpowiednich przyborów szkolnych, odzieży, butów i innych przedmiotów codziennego użytku,
- dziecko ma widoczne obrażenia ciała (siniaki, poparzenia, ugryzienia, złamania kości itp.), których pochodzenie trudno jest wyjaśnić,
- podawane przez dziecko wyjaśnienia dotyczące obrażeń wydają się niewiarygodne, niemożliwe, niespójne itp., dziecko często je zmienia,
- pojawia się niechęć przed udziałem w lekcjach wychowania fizycznego,
- dziecko nadmiernie zakrywa ciało, niestosownie do sytuacji i pogody,
- dziecko boi się rodzica, boi się przed powrotem do domu,
- dziecko wzdyga się, kiedy podchodzi do niego osoba dorosła,
- dziecko cierpi na powtarzające się dolegliwości somatyczne: bóle brzucha, głowy, mdłości itp.,
- dziecko jest bierne, wycofane, uległe, przestraszone, depresyjne itp. lub zachowuje się agresywnie, buntuje się, samookalecza się itp.,
- dziecko osiąga słabsze wyniki w nauce w stosunku do swoich możliwości,
- dziecko używa środków psychoaktywnych,
- dziecko nadmiernie szuka kontaktu z innym dorosłym (tzw. lepkość emocjonalna dziecka),
- dziecko moczy i zanieczyszcza się bezwiednie w konkretnych sytuacjach czy też na widok określonych osób,
- dziecko ma otarcia naskórka, bolesność narządów płciowych i/lub odbytu,
- w pracach artystycznych, rozmowach, zachowaniu dziecka zaczynają dominować elementy/ motywy seksualne,
- dziecko jest rozbudzone seksualnie niestosownie do wieku,
- dziecko ucieka z domu,

- nastąpiła nagle i wyraźna zmiana zachowania dziecka,
- dziecko mówi o przemocy, opowiada o sytuacjach, których doświadcza.

Zwróć uwagę, gdy:

- rodzic podaje nieprzekonujące lub sprzeczne informacje lub odmawia wyjaśnienia przyczyn obrażeń dziecka,
- rodzic odmawia, nie utrzymuje kontaktów z osobami zainteresowanymi losem dziecka,
- rodzic mówi o dziecku w negatywny sposób, ciągle obwinia, poniża i strofuje dziecko (np.: używając wulgaryzmów, obraźliwych określeń)
- rodzic poddaje dziecko surowej dyscyplinie lub jest nadopiekuńczy lub zbyt pobłażliwy lub odrzuca dziecko,
- rodzic nie interesuje się losem i problemami dziecka,
- rodzic często nie potrafi podać miejsca, w którym aktualnie przebywa dziecko,
- rodzic jest apatyczny, pogrążony w depresji,
- rodzic zachowuje się agresywnie,
- rodzic ma zaburzony kontakt z rzeczywistością np.: reaguje nieadekwatnie do sytuacji, wypowiada się niespójnie,
- rodzic nie ma świadomości lub neguje potrzeby dziecka,
- rodzic faworyzuje jedno z rodzeństwa,
- rodzic przekracza dopuszczalne granice w kontakcie fizycznym z dzieckiem,
- rodzic nadużywa alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających.

Zwracając uwagę na symptomy występujące u dziecka z chorobą przewlekłą, należy skupić się na trudnościach, jakie niesie ze sobą choroba, z którą zmagają się dziecko. Należy zaznaczyć, że dziecko to odczuwa zmiany w samopoczuciu oraz boryka się z zarówno z własnym odbiorem sytuacji, jak i reakcją innych osób. Rozpoznanie przemocy stosowanej wobec dziecka z chorobą przewlekłą, niepełnosprawnością lub chorobą przewlekłą jest zadaniem skomplikowanym, i to z wielu powodów.

- W wielu sytuacjach ze względów środowiskowych świadkowie mogą mieć kłopot z dostępem do dziecka, a rodzice, jeśli nawet stosują przemoc wobec niego, nadal pozostają najważniejszymi i często jedynymi opiekunami;
- Rozpoznanie śladów bywa skomplikowane na skutek trudności w ustaleniu ich pochodzenia;
- Niektóre zaburzenia psychiczne i choroby somatyczne mogą dawać podobne objawy, dlatego też mogą stanowić trudność w rozpoznaniu symptomów doświadczania przemocy przez dziecko

z niepełnosprawnością lub chorobą. Ważna jest analiza, z czego wynikają opiekuna niepokojące zachowania.

- Problemy w komunikacji – dzieci niepełnosprawne lub chore przewlekłe czasami posiadają specyficzne ograniczenia w komunikacji z drugim człowiekiem, w praktyce powodujące utrudnienie lub uniemożliwienie zrozumienia ich wypowiedzi czy myśli. W takich sytuacjach należy używać dostosowanych do stopnia niepełnosprawności dziecka metod porozumiewania się, np. wspomagających i alternatywnych metod komunikacji AAC.

Ujawnienie przemocy przez dziecko jest bardzo trudnym emocjonalnie sposobem wyjścia z relacji ze sprawcą przemocy, wymaga bowiem odwagi i determinacji. W takiej sytuacji zupełnie normalną reakcją emocjonalną dziecka jest strach lub lęk przed ujawnieniem doświadczenia. Dziecko pozostaje zazwyczaj w silnej zależności od rodziców, co szczególnie dotyczy dzieci z niepełnosprawnością lub chorobą przewlekłą. Aby zdecydować się na ujawnienie przemocy, dziecko musi pokonać poczucie lojalności wobec rodzica krzywdzącego. Musi także zmierzyć się z ryzykiem i niebezpieczeństwem, że ujawnienie przemocy wobec niego może spowodować na przykład silną agresję sprawcy i eskalację zachowań przemocowych wobec dziecka.

WAŻNE!

- Dziecko, mówiąc o przemocy, nie podaje wszystkich informacji o swoich przeżyciach.
- Dziecku towarzyszy lęk o los rodzica, opiekuna i swój własny.
- Okoliczności ujawnienia są związane z odseparowaniem dziecka od osoby krzywdzącej – odległość równa się poczuciu bezpieczeństwa, bliskość oznacza lęk.
- Zniekształcenia w sposobie myślenia dziecka – poczucie winy i odpowiedzialności za doznawaną przemoc.

Symptomy wykorzystania seksualnego dzieci

Należy pamiętać, że początkowe konsekwencje doświadczane przez dzieci wykorzystywane seksualnie w sferze zarówno fizycznej, jak i psychicznej – są równocześnie oznakami tej formy krzywdzenia, dlatego konieczna jest szczegółowa znajomość objawów wykorzystania seksualnego dzieci i wzmożona czujność, gdy się one pojawiają.

Oznaki wykorzystywania seksualnego dzieci są bardzo **zróżnicowane** z czego wynika, że nie można mówić o zespole dziecka wykorzystywanego czy zbiorze objawów świadczących o wykorzystywaniu. Nie ma objawów, które pozwoliłyby jednoznacznie i z całkowitą pewnością rozpoznać przypadek

wykorzystywania seksualnego dziecka. **Objawy w dużej mierze zależą od dziecka.** U niektórych dzieci pewne symptomy występują od samego początku, podczas gdy u innych mogą się one pojawić na późniejszym etapie życia, nawet długo po ustaniu wykorzystania. **Z tego powodu pracownicy powinni pamiętać, że brak objawów nie oznacza, iż dziecko nie padło ofiarą wykorzystywania.**

Należy jednak zwrócić uwagę (między innymi) na powtarzające się infekcje dróg moczowych, trudności w chodzeniu lub siedzeniu, poplamione lub podarte ubranie (bez wiarygodnego wyjaśnienia), skarżenie się dziecka na ból, stan zapalny lub swędzenie okolic intymnych, ból przy oddawaniu moczu, i urazy zewnętrznych narządów płciowych lub okolic odbytu.

Objawy wykorzystywania seksualnego dzieci występujące w sferze emocji i zachowania:

Lp.	Typ konsekwencji	Objawy
1.	Problemy emocjonalne	Lęki i fobie, nieufność, depresja, wysoki poziom niepokoju, niska samoocena, poczucie winy, wstyd, stygmatyzacja, objawy stresu pourazowego, koszmary senne, nawracające sny, nadmierna czujność, nasiloną reakcją lękową, problem z akceptacją własnego ciała zachowania, autodestrukcyjne, myśli lub próby samobójcze.
2.	Problemy poznawcze	Problemy z koncentracją uwagi, słabe wyniki w nauce
3.	Problemy w relacjach	Niewielu przyjaciół, mniej czasu na zabawę z rówieśnikami, izolacja, deficyt umiejętności społecznych.
4.	Problemy funkcjonalne	Problem ze snem, zmiana nawyków związanych z jedzeniem, utrata kontroli nad zwieraczami: mimowolne moczenie się i zanieczyszczanie się kałem, dolegliwości somatyczne: bóle głowy lub brzucha, nadpobudliwość.

Załącznik nr 8 do Standardów Ochrony Małoletnich w Zespole Placówek Oświatowych w Bobrownikach

Wytyczne dotyczące utrwalania wizerunku dziecka (zdjęcia, film)

- Wszystkie dzieci muszą być ubrane.
- Zarejestrowane obrazy powinny się koncentrować na czynnościach wykonywanych przez dzieci i w miarę możliwości przedstawiać grupy dzieci, a nie pojedyncze osoby.
- Upewnij się, że fotograf lub osoba filmująca nie spędza czasu z dziećmi ani nie ma do nich dostępu bez nadzoru.
- Wszelkie podejrzenia i problemy dotyczące nieodpowiednich wizerunków dzieci należy zgłaszać i rejestrować podobnie jak inne niepokojące sygnały dotyczące zagrożenia bezpieczeństwa dzieci.

Wytyczne dotyczące publikowania wizerunków dzieci

- Używaj tylko imion dzieci; nie ujawniaj szczegółów dotyczących ich miejsca zamieszkania, szkoły czy zainteresowań.
- Uzyskaj zgodę rodziców dziecka i poinformuj ich o tym, gdzie i w jaki sposób będzie zamieszczany jego wizerunek.
- Staraj się wykorzystywać obrazy pokazujące szeroki przekrój dzieci – chłopców i dziewczęta, dzieci w różnym wieku, o różnych uzdolnieniach i reprezentujące różne grupy etniczne.
- Poproś specjalistów o radę w sprawie zamieszczenia obrazów dzieci na stronie internetowej – zarezerwuj czas na obróbkę zdjęć przed zamieszczeniem ich na stronie internetowej. Jeśli filmy wideo pochodzą z serwera Twojej organizacji, to materiał ten może być pobierany, dlatego zaleca się korzystanie z niezależnego serwera.

(Na podstawie wytycznych Departamentu Ochrony Dzieci EFA dotyczących wykorzystywania wizerunków dzieci poniżej osiemnastego roku życia, www.thefa.com).

Załącznik nr 9 do Standardów Ochrony Małoletnich w Zespole Placówek Oświatowych w Bobrownikach

Procedura Niebieskiej Karty

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 ze zm.)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Procedura „Niebieskiej Karty” jest procedurą interwencji obejmującą działania wielu służb, mającą na celu zatrzymanie przemocy domowej oraz zapewnienie bezpieczeństwa osobie podejrzanej, że jest dotknięta przemocą domową. Członkowie grupy diagnostyczno-pomocowej, współpracując ze sobą opracowują plan pomocy dostosowany do potrzeb rodziny, udzielając jej wszechstronnego i kompleksowego wsparcia w jego realizacji.

Podmiotami zobowiązanymi do działania w ramach procedury „Niebieskiej Karty” są przedstawiciele:

- jednostek Pomocy Społecznej,
- Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- policji,
- oświaty,
- ochrony zdrowia.

Wymienione podmioty są uprawnione i zarazem zobowiązane do prowadzenia procedury „Niebieskiej Karty” w każdym przypadku uzasadnionego podejrzenia zaistnienia przemocy w rodzinie. Procedura „Niebieskiej Karty” nakłada na szkołę/przedszkole określone zadania w przypadku uzasadnionego podejrzenia o stosowanie wobec dziecka przemocy domowej.

Procedurę Niebieskiej Karty należy wszcząć na podstawie samego uzasadnionego podejrzenia zaistnienia przemocy w rodzinie chociażby niepopartego żadnymi dowodami (art. 9d ust. 4 ustawy), ale już dalsze prowadzenie procedury wymaga uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny (art. 9d ust. 2 ustawy).

Pracownik zauważający niepokojące symptomy lub jest świadkiem krzywdzenia ma obowiązek reagować. W takim przypadku pracownik zobowiązany jest poinformować o zaistniałej sytuacji dyrektora placówki, wychowawcę dziecka oraz pedagoga specjalnego lub psychologa szkolnego.

Procedura Niebieskiej Karty:

- „Niebieską Kartę” zakłada dyrektor szkoły i pedagog/psycholog szkolny, którzy stwierdzają, że w rodzinie ucznia dochodzi do przemocy.
- Wszczęcie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w obecności osoby, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec niepełnoletniego ucznia, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury, przeprowadza się w obecności rodzica. Jeżeli osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wobec dziecka są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania z udziałem ucznia przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej.
- Działania z udziałem ucznia, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięty przemocą w rodzinie, powinny być prowadzone w miarę możliwości w obecności pedagoga szkolnego lub psychologa. Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta – A” osobie, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz „Niebieska Karta –B”;
- W przypadku, gdy przemoc w rodzinie dotyczy niepełnoletniego ucznia, formularz „Niebieska Karta – B” przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie (formularza „Niebieska Karta – B” nie przekazuje się osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie);
- Wypełniony formularz „Niebieska Karta –A” szkoła przekazuje przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie, w terminie nie później niż 7 dni od wszczęcia procedury.